

LISINSKI
SUBOTOM
UVJEK
LISINSKI
NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ!
17/18

HARMONIJA DISONANCE TRAGOM TRADICIJSKIH PJEVANJA

Ansambel Harmonija disonance
Jazz orkestar Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu

Subota, 4. studenoga 2017. u 19.30 sati
Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog

Sve boje glazbe. sviđalo se to vama ili ne.

LISINSKI
PREKO DUGE

U produkciji:

Zahvala

Tomislavu Miličeviću na posudbi tradicijskog nakita.

Nakladnik: Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog
Za nakladnika: Dražen Sirišćević, ravnatelj
Producentica programa: Lana Merkaš
Urednica: Jelena Vuković
Lektorica: Rosanda Tometić
Oblikovanje i grafička priprema: Daniel Ille
Tisak: Intergrafika TTŽ d. o. o., Zagreb
Naklada: 400 primjeraka
Cijena: 20 kuna
www.lisinski.hr

Sveučilište u Zagrebu Muzička akademija

Rektor: prof. dr. sc. Damir Boras

Dekan:

Dalibor Cikojević, red. prof. art. (MA)

Voditelji projekta:

dr. sc. Joško Čaleta (IEF)

Saša Nestorović, izv. prof. art. (MA)

dr. sc. Mojca Piškorić, doc. (MA)

Zoran Ščekić, aranžer

Ansambel *Harmonija disonance*

Jana Blažanović

Lucija Cvitan

Magdalena Cvitan

Petra Čaleta

Ema Gross

Matija Jerković

Franka Kovačević

Ivana Kovačević

Mia Pleša

Klara Zečević Bogojević

Hana Zdunić

Jazz orkestar Muzičke akademije

Piccolo flauta: Ivan Buić

Flauta: Ivana Mišić

Klarinet: Ivan Siciliani

Violine: Eleonora Hil, Jeremija Bundalo

Saksofoni: Krešimir Kottek, Bartol Stopić, Ana Kovačić, Oliver Potočnik, Dominik Grgić

Trube: Luka Buljan, Tomislav Poljančić, Ivan Perković, Alen Vađunec, Ante Sočo, Hrvoje Horvat

Tromboni: Marin Cvitanović, Robert Garofulić, Ivan Marincel, Mario Puzović, Zvonimir Marković (bas-trombon)

Električna gitara: Ivan Luić

Glasovir: Viktor Čižić, Neven Resnik

Kontrabas: Gustav Barišin

Bubnjevi: Šimun Matišić

Voditelj orkestra: Saša Nestorović, izv. prof. art. (MA)

Aranžer: Zoran Ščekić

Oblikovanje zvuka: Mario Mavrin

PRODUKCIJA

Izvršna produkcija: Vesna Rožić (MA)

Odnosi s javnošću: Ida Szekeres (MA)

Pokrate:

MA = Muzička akademija Sveučilišta u Zagrebu

IEF = Institut za etnologiju i folkloristiku

TRADICIJSKA PJEVANJA

U jablana duga grana

(*vojkavica, Srijane*)

Slavuj piva, daleko se čuje

(*samačko [čobansko] pivanje, Srijane*)

Mani boja, desna ruko moja

(*žetelačka, Gabela*)

Mesliđane, ko ti bere grane

(*sopračko pivanje, Grude*)

Moj je dragi cara izdvorio

(*grgutanje, Kupres*)

Daj mi, majko, dinar-dva

(*sopračko pivanje, Grude*)

Procvitala kitica fijole

(*pivanje po starinsku, Zaton Šibenski*)

Šenice, bilice

(*pirna pisma, Gdinj, otok Hvar*)

Izvir voda izvivala

(*vojkavica, Srijane*)

Procvala je djetelina trava

(*Babino polje, otok Mljet*)

U jablana visokoga

(*Desne, dolina Neretve*)

Ovamo dođi, sokole

(*Blato, otok Korčula*)

Zapjevaj mi, jaranice moja

(*brojka, Rodoč*)

Ej, da je dragi doći mojon kući

(*ženska rera, Brnaze*)

Moj je dragi daleko dabome

(*ojkavica, Gabela*)

Ko se, nano, volio i kada

(*pivanje na bas, Pridraga*)

Sve se more u valove dalo

(*Desne, dolina Neretve*)

Dođi, dragi, kad čobana ima

(*pivanje u kolu, Polača*)

Berem dunje, al' ne lomin grane

(*ojkavica po vrličku, Vrlika*)

Milo ti me...

(*zumba, Ljubuški*)

Na Neretvu misečina pala

(*Podrurnica*)

Kad ja idem sa Zvirića

(*pjesme na pripjev [ja pa ja], Trebižat, zapadna Hercegovina*)

Bukovico, moj debeli lade

(*pivanje na bas po bukovačku, Medviđa*)

Moj dragane, izvore od Drine

(*zumba, Lovreč*)

ANSAMBL *HARMONIJA DISONANCE*

6

Ansambel *Harmonija disonance*, koji danas čini jedanaest pjevačica, izrastao je iz istoimenog projekta započetog u listopadu 2016. godine na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Riječ je projektu zamišljenom kao mjesto susreta studenata Muzičke akademije i vrsnih pjevača tradicijske glazbe. Vođen idejom premošćivanja procijepa između svjetova akademskih i tradicijskih glazbenika, umjetničke i tradicijske glazbe, on je prije svega otvorio prostor zajedničkog učenja, iskušavanja i stvaranja glazbe. Povrh toga, to je i važan korak prema afirmaciji tradicijske glazbe u sustavu akademskog obrazovanja glazbenika i (etno)muzikologa, ali i nedvosmislen odgovor na pitanje jesu li najstariji slojevi tradicijske glazbe uopće relevantni i inspirativni za najmlađu generaciju glazbenika obrazovanih u sustavu zapadnoeuropske umjetničke glazbe.

Repertoar ansambla, kao i program večerašnjeg koncerta, oblikovan je u neposrednom susretu s vrsnim poznavateljima tradicijskog pjevanja – voditeljem ansambla dr. sc. Joškom Čaletom te tradicijskim pjevačicama i pjevačima, zahvaljujući kojima su tradicijska pjevanja i danas dijelom

žive izvedbene prakse. Nakon prvog koncerta ansambla u sklopu ciklusa Muzičke akademije *Vivat academia!*, na kojem su se predstavile repertoarom dalmatinskih kolendi, te istarskih i dinarskih tradicijskih pjevanja, članice ansambla u suradnji sa studentima drugih umjetničkih akademija i studija Zagrebačkog sveučilišta u lipnju 2017. u Francuskom paviljonu Studentskog centra ostvarile su cjelovečernji umjetnički program u kojem su njihove suvremene zvukovne interpretacije tradicijskih napjeva proširene interpretacijama koje ulaze u područje vizualnog i taktilnog, pri čemu je akustički nepredvidiv prostor paviljona bio i izazovom i poprištem, ali i svojevrsnim „sudionikom“ same izvedbe. Glavni dio toga programa bila je koncertna izvedba tradicijskih napjeva dalmatinske obale, otoka i zaleđa, koja je ujedno i ishodište i inspiracija programa večerašnjeg koncerta u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog.

Za sudjelovanje u projektu i za prvi koncert, koji je u prosincu 2016. održan u Dvorani *Blagoje Bersa*, članicama ansambla dodijeljena je Rektorova nagrada za akademsku godinu 2016./2017.

7

JAZZ ORKESTAR MUZIČKE AKADEMIJE

8

U akademskoj godini 2016./2017. pokrenut je **Jazz orkestar Muzičke akademije**, na tragu znamenitog Velikog *jazz* orkestra Muzičke akademije, koji je djelovao u ranim osamdesetim godinama prošloga stoljeća, a vodio ga je proslavljeni profesor Stanko Selak.

Orkestar izvodi standardna djela literature za formaciju big benda, koja već cijelo stoljeće opstoji na glazbenim scenama svijeta, od G. Gershwinu sve do danas, prisutna u svim razvojnim fazama *jazza*, ali i spaja suvremena izražajna sredstva skladatelja ozbiljne glazbe s afroameričkim ritamskim figurama.

Pokretanjem dvogodišnjeg četveropredmetnog *Jazz* modula za instrumentaliste viših akademskih godina otvorio se put za ovladavanje specifičnostima takvog ansambla, kao što su: improvizacija unutar zadanih parametara, nijansiranje u fraziranju i stilski zahtjevi, tako da studenti mogu pristupati audicijama za *jazz*-orkestre, koji još uvijek postoje unutar, najčešće, radijskih i televizijskih studija. Samo u Njemačkoj ima ih desetak.

Uz ritamsku sekciju, sekciju truba, trombona i saksofona, u ovom projektu, radi boljeg sažimanja zvuka i tradicijskih kolorita, dodana je još jedna sekcija, u kojoj su flaute, klarinet i violine. Time je i opravdan naziv – *Jazz* orkestar, nešto proširenija glazbena formacija od standardnog big bend zvuka. Time je i mogućnost dinamičkog kontrastiranja i približavanja autohtonim europskim tradicijama veća.

Saša Nestorović, izv. prof. art. (MA)

9

TRAGOM TRADICIJSKIH PJEVANJA...

10

U programu koncerta *Harmonija disonance: tragom tradicijskih pjevanja* na specifičan se način susreću, sudaraju i prožimaju različiti stilovi tradicijskih pjevanja dalmatinske obale, otoka i zaleđa. Premda geografski bliske, glazbene tradicije obale i otoka i glazbene tradicije dalmatinskog zaleđa u brojnim su aspektima – pa tako i u svojim „harmonijama“ i „disonancama“ – stubokom različite, a u tim se različitostima zrcale njihove različite povijesti, iskustva svakodnevnog života i rada, prirode i krajolici. Već i same zvukovne asocijacije na glazbene stilove, koji su postali svojevršnim simbolima tih glazbenih svjetova – *klapsko pjevanje* priobalja i otoka, s jedne, i *ojkavica, rera, ganga* dalmatinskog zaleđa, s druge strane – dovoljne su za razumijevanje njihovih naoko nepomirljivih različitosti. I u jednom i u drugom svijetu, međutim, dominiraju upravo vokalni polifoni oblici kojima u programu večerašnjeg koncerta pripada središnje mjesto.

Najstariji sloj arhaičnih tradicijskih pjevanja dinarskog areala u etnomuzikologiji se uvriježeno naziva *ojkanjem*. Riječ je o jednoglasnim i dvoglasnim pjevanjima obilježenima karakterističnim potresanjem glasa i grlenim pjevanjem pojedinaca, a još češće zajedničkim pjevanjem dvojice ili trojice pjevača. Sve žanrove te tradicije karakterizira pjevanje *na dah* u kojem pjesma traje koliko i dah pjevača. Pjesma u pravilu počinje pjevanjem glavnog pjevača, a onda mu se u izvođenju drugog stiha pridružuje skupina pjevača ispjevanjem teksta ili samoglasnika, uz karakteristično potresanje glasom na slog *voj* ili *hoj*. Cijela izvedba svojevršno je traganje za savršenim efektom idealnog zvučnog jedinstva glasova. Melodije napjeva kreću se u uskim netemperiranim kromatskim nizovima i često završavaju u intervalu velike sekunde s karakterističnim uzdahom. Glazbenostilske karakteristike tradicijskih glazbi navedene regije u pojedinim su aspektima bitno drugačije od onih zapadnoeuropske umjetničke glazbe. Netemperiranost, mikrointervali, disonance – klasično se obrazovanom uhu mogu doimati poput sasvim nepoznatog jezika. Izazov s kojim su se, usvajajući stilove tih tradicijskih pjevanja, susretale članice ansambla istodobno je i izazov koji ovaj koncert postavlja pred svoju publiku – spremnost na traganje za zvukovnim skladom naoko nepopravljivo neskladne „disonance“.

Budući da je riječ o napjevima koji su dio usmene tradicije i čije transkripcije postoje tek u etnomuzikološkim studijama, glavna su ishodišta u oblikovanju programa koncerta prije svega terenske snimke domaćih i stranih etnomuzikologa koje se danas čuvaju u dokumentaciji Instituta za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu. Podjednako su dragocjeni i susreti s tradicijskim pjevačicama i pjevačima u kojima

11

članice ansambla repertoar izravno preuzimaju živom interakcijom i zajedničkim glazbovanjem. Rad na gotovo svakom dijelu repertoara ansambla tako prije svega počiva na pažljivom slušanju glasova i suzvučja tradicijskih pjevača, introspektivnom slušanju vlastita glasa i neprekidnom osluškivanju glasova drugih pjevača, s namjerom približavanja zvukovnom idealu arhaičnog tradicijskog višeglasja.

Pripremajući u svibnju 2017. godine koncert u Francuskom paviljonu Studentskog centra u Zagrebu, ansambl se vodio idejom predstavljanja onih napjeva dalmatinske obale, otoka i zaleđa, koji su istodobno glazbeno atraktivni i interpretativno izazovni, dok s druge strane na dobar način ilustriraju lokalne specifičnosti te heterogenost izraza, stilova i žanrova kao jedno od tvorbenih obilježja tradicijske glazbe. Zvučni zapisi s tog koncerta skladatelju i jazz-glazbeniku Zoranu Ščekiću poslužili su kao ishodišni impuls, inspiracija i specifičan izazov u oblikovanju niza instrumentalnih minijatura skladanih za Jazz orkestar Muzičke akademije, koje su pak novo i drukčije autorsko čitanje i (re)interpretacija tradicijskog materijala.

Tradicijska će pjevanja dalmatinske obale, otoka i zaleđa ovim koncertom zaživjeti u novim i drukčijim interpretacijama, bitno udaljenima od ishodišnih izvedbenih kontekstâ, no još uvijek bliskima njihovoj zvukovnosti. Eksperiment s tradicijom obojen umjetničkim ekspresijama nove generacije akademskih glazbenika vrijedilo bi stoga slušati i kao jedan od mogućih odgovora na pitanje što se sve može zbiti na suvremenom putovanju „tragom tradicijskih pjevanja“ bez unaprijed ispisanog itinerera.

RIJEČ ARANŽERA

12

Koncert *Harmonija disonance* pred mene je kao skladatelja, aranžera i izvođača koji se već dugo bavi obradama tradicijske glazbe ponajprije postavio dva velika izazova koje prije nisam imao u tolikoj mjeri. Radi se o razlici u sustavu intonacije i ritmike između tradicijske glazbe i suvremene glazbe u širem smislu. Tradicijska glazba općenito najvećim dijelom ne podliježe jednoliko temperiranom kao ni dobro temperiranom sustavu intonacije. U većini slučajeva riječ je o sustavu prirodne intonacije ili nekom drugom tradicijski naslijeđenom i podržanom sustavu koji je prije arbitraran nego generički konstruiran. Budući da suvremeni instrumenti koji čine većinu današnjeg orkestralnog korpusa (izuzev gudača, trombona i vokala) nemaju mogućnost kontinuiranog intonacijskog pomaka, bio sam prinuđen pronaći način da se orkestracijski i aranžerski podrži takozvani „uski“ mikrotonalni slog, karakterističan za velik dio naše tradicijske vokalne glazbe, čije obrade u džezističkom stilu upravo i čine kompletan dio instrumentalnog dijela koncerta *Harmonija disonance*. Uzeo sam veliki prostor u gornjoj strukturi alteriranih akordâ koje sam izrazio u malim i velikim sekundama te klasterima, za razliku od uobičajenog protokola molskih i durskih trozvuka. Vertikalni harmonijski slog, koji samim tradicijskim napjevom nije potpuno dan, slobodno sam interpretirao, aranžirao, orkestrirao i u krajnjoj liniji komponirao, trudeći se u svakom trenutku podržati osnovni, odnosno izvorni tradicijski zvuk. Unisone dionice srodnih instrumenta svjesno nikad nisam pisao za tri, nego samo za dva instrumenta jer teže intoniraju u takvoj formaciji, a to pridonosi iluziji drugačijeg intonacijskog sustava, naravno pod uvjetom ritmički besprijeorne interpretacije – što čini drugi dio izazova. Ritmika tradicijske vokalne glazbe kojom se repertoar koncerta *Harmonija disonance* bavi, većinom ne pripada standardnim načinima glazbene notacije. Ako govorimo o sintezi iste takve ritmike i jazz-idioma, ne postoji ni jedna druga opcija nego izvorni oblik jednostavno provući kroz raster glazbenog metra i ritmike. Upravo je to rezultiralo polimetrijom i poliritmijom u aranžmanima koji u kombinaciji s jazz-orkestrom daju dojam „izlomljenog“ pulsa.

Zoran Ščekić

LISINSKI
SUBOTOM
UVIJEK
LISINSKI
NEPROCIJENJIV DOŽIVLJAJ!
17/18

LISINSKI SUBOTOM

Subota, 25. studenoga 2017. u 19.30 sati
Velika dvorana

CAMERISTI DELLA SCALA GIANLUCA SCANDOLA, dirigent

Gostovanja i koncerti ansambla **Cameristi della Scala** najčešće se opisuju kao nezaboravni! Tako je bilo i nakon nastupa u Carnegie Hallu u listopadu 2013., kad su na programu bile rijetko izvođene, neobjavljene i gotovo zaboravljene fantazije na Verdijeve opere Verdijevih suvremenika, prijatelja i suradnika. „Mnogo sam istraživao“, istaknuo je tom prigodom **Gianluca Scandola**, violinist i umjetnički ravnatelj ansambla, „i pronašao oko pedeset nepoznatih djela. Nakon dugog procesa transkribiranja i revizije, ostali smo na djelima koje smo izveli na našem prvom nastupu u Carnegie Hallu.“ Koncert je oduševljeno prihvatila i publika i kritika, a sada to isto može doživjeti i zagrebačka publika!

KONCERTNA DVORANA CONCERT HALL
LISINSKI

NEPROCIJENIV DOŽIVLJAJ! NEPROCIJENIV DOŽIVLJAJ!

13./14. 11. 2017.

ALEKSANDROV

ZBOR, ORKESTAR I BALET CRVENE ARMIIJE

Ponedjeljak i utorak, 13. i 14. studenoga 2017. u 20 sati
 Velika dvorana

“ALEKSANDROV”
ZBOR, ORKESTAR I BALET CRVENE ARMIIJE

Ansambli **Aleksandrov** službeni je ansambl i zbor ruskih vojnih snaga, koji se jedini, uz ansambl MVD, može podičiti nazivom **Zbor Crvene armije**. Ansambl je osnovalo Ministarstvo obrane SSSR-a 1929. godine, a nazvan je po svojem prvom dirigentu i umjetničkom voditelju Aleksandru Vasiljeviču Aleksandrovu. Ansambl oduševljava slušatelje u Rusiji, ali i diljem svijeta, izvodeći opsežan repertoar s više od 2000 djela, praćenih katkad akrobatskim koreografijama.

LISINSKI
 ARIOSO
 GLAS ZA
 LISINSKI
 NEPROCIJENIV DOŽIVLJAJ!
17/18

LISINSKI ARIOSO
 Četvrtak, 7. prosinca 2017. u 19.30 sati
 Velika dvorana

ŽELJKO LUČIĆ, bariton
SIMFONIJSKI ORKESTAR HRT-a
IVO LIPANOVIĆ, dirigent

Jedan od najvažnijih verdijanskih baritona na svijetu, prema pisanju Financial Timesa, gostuje u Zagrebu!

Ugled **Željka Lučića** u opernom svijetu, naročito u interpretaciji uloga iz Verdijevih opera potvrđuje, među ostalim, i poziv da pjeva na proslavi 200. obljetnice Verdijeva rođenja, kao i činjenica da je od 120 nastupa u produkcijama Metropolitanu, devedeset bilo u sedam Verdijevih uloga koje je većinom izravno prenosio *Met Live in HD*. Potvrdit će to zasigurno i njegovo gostovanje u Dvorani *Lisinski* uz pratnju Simfonijskog orkestra HRT-a i mo. Ive Lipanovića!

PEUGEOT

KONCERTNA DVORANA CONCERT HALL

LISINSKI

NEPROCENJIV DOŽIVLJAJ | INVALUABLE EXPERIENCE